

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»

Кафедра безпеки життєдіяльності
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи
Р.Б.Папірник

2019 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи цивільного захисту

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність

263 «Цивільна безпека»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма

Охорона праці

(назва освітньої програми)

освітній ступінь

бакалавр

(назва освітнього ступеня)

форма навчання

денна

(денна, заочна, вечірня)

розробник

Берлов Олександр Вікторович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

У навчальній дисципліні висвітлюються законодавчі, нормативно-правові, соціально-економічні, інженерно-технічні і санітарно-гігієнічні основи цивільного захисту, необхідні для виконання майбутніми фахівцями професійних обов'язків у напрямку забезпечення заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити	Семестр	
			III	
Всього годин за навчальним планом, з них:	90	3	90	
Аудиторні заняття, у т.ч:	44		44	
лекцій	30		30	
лабораторні роботи	-		-	
практичні заняття	14		14	
Самостійна робота, у т.ч:	46		46	
підготовка до аудиторних занять	5		5	
підготовка до контрольних заходів	5		5	
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	6		6	
виконання курсового проекту або роботи	-		-	
підготовка до екзамену	30		30	
Форма підсумкового контролю			екзамен	

3. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни – формування у студентів системних компетенцій та знань, необхідних для вирішення питань цивільного захисту у відповідній виробничій сфері та повсякденній діяльності, здатності впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу та інноваційні проекти, що спрямовані на попередження та відвернення надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання, ліквідацію їх наслідків та оперативне надання допомоги потерпілим.

Завдання – засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Пререквізити дисципліни.

«Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Правові основи цивільної безпеки».

Постреквізити дисципліни.

«Основи теорії надійності і техногенний ризик», «Аварійно-рятувальна, інженерна та протипожежна техніка», «Безпека потенційно небезпечних технологій та виробництв», «Захист у надзвичайних ситуаціях та організація аварійно-рятувальних робіт», «Інженерний захист населення та територій».

Компетентності.

Загальні компетентності: ЗК 08. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: ФК 01. Здатність до розуміння: правових засад функціонування держави і основ законодавства України; правових основ цивільного захисту, охорони праці. ФК 05. Здатність аналізувати організацію діяльності служби цивільного захисту і служби охорони праці підприємства. ФК 16. Здатність надавати домедичну допомогу постраждалим особам. ФК 17. Здатність шляхом самостійного навчання, проведення аналізу і надання критичної оцінки інформації з різних джерел, освоїти нові галузі знань, використовуючи здобуті знання з цивільної безпеки.

Заплановані результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми «Охорона праці» СВО ПДАБА 263 6-2017): ПРН 10, 14, а саме в результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- прогнозувати вірогідність настання надзвичайних ситуацій та їх масштаби;
- в рамках заходів цивільного захисту методика прогнозування можливої радіаційної, хімічної, біологічної, інженерної та пожежної обстановки, що може виникнути внаслідок надзвичайної ситуації, та характеристику осередків ураження й зараження, які виникають у надзвичайних умовах мирного та воєнного часу;
- методики оцінки стійкості роботи суб'єктів господарювання до дій різних вражаючих факторів;
- організацію цивільного захисту на суб'єкті господарювання;
- заходи з попередження надзвичайних ситуацій;
- організацію робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

вміти:

- оцінювати небезпеки процесів виробництва та наслідки небезпечних подій;
- проводити ідентифікацію надзвичайних ситуацій, досліджувати умови їх виникнення і розвитку та забезпечувати скоординовані дії що до попередження їх на суб'єкті господарювання відповідно до своїх професійних обов'язків;

- практично здійснювати заходи захисту персоналу і населення, в межах своїх повноважень, від наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха і застосування зброї.

Методи навчання. Практичний, наочний, словесний, робота з книгою.

Форми навчання: аудиторна, позааудиторна, групова, індивідуальна.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Загальна підготовка фахівців з основ цивільного захисту.					
1. Система цивільного захисту України.	3	2			1
2. Небезпеки, що можуть спричинити надзвичайні ситуації.	3	2			1
3. Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження.	10	4	4		2
4. Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій.	10	4	4		2
5. Управління та планування заходів цивільного захисту.	6	4			2
Разом за змістовим модулем 1	32	16	8		8
Змістовий модуль 2. Профільна підготовка фахівців з основ цивільного захисту.					
1. Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ).	3	2			1
2. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж.	8	4	2		2
3. Противибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання.	8	4	2		2
4. Планування заходів захисту в зонах радіоактивного зараження.	6	2	2		2
5. Медична допомога постраждалим та їх психологічний захист.	3	2			1
Разом за змістовим модулем 2	28	14	6		8
Підготовка до екзамену	30				30
Усього годин	90	30	14		46

5. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
1	Система цивільного захисту України. Державна політика України у сфері цивільного захисту. Основні засади державної політики у сфері цивільного захисту. Сили цивільного захисту України. Єдина державна система цивільного захисту. Міжнародні правові основи цивільного захисту.	2
2	Небезпеки, що можуть спричинити надзвичайні ситуації. Класифікації надзвичайних ситуацій. Небезпеки, що можуть спричинити НС природного характеру. Небезпеки, що можуть спричинити НС техногенного характеру.	2
3, 4	Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження. Надзвичайні ситуації воєнного характеру. Зона радіоактивного зараження. Зона хімічного зараження. Зона біологічного зараження.	4
5, 6	Моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій. Мережа спостереження і лабораторного контролю. Урядова інформаційно-	4

	аналітична система з питань надзвичайних ситуацій. Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю. Прилади хімічної розвідки. Оцінка радіаційної обстановки. Оцінка хімічної обстановки. Оцінка пожежної обстановки. Оцінка інженерної обстановки.	
7, 8	Управління та планування заходів цивільного захисту. Організація реагування на надзвичайні ситуації. Мета управління та планування заходами цивільного захисту, суть управління. Основні завдання управління. Роль керівника при ліквідації НС. Система управління для здійснення управління силами і засобами ЦЗ. Принципи управління. Визначення планування, принципи планування. Основні складові плану з реагування. Органи управління в НС, схема взаємодії та структурних ланок системи управління. Ієрархія органів управління. Планування заходів ЦЗ. Основні принципи формування і реалізації державної політики з ЦЗ. Структурно-функціональна модель протидії НС. Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації. Методика розроблення планів з попередження НС. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру. Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на ПНО та пом'якшення їхніх наслідків. Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій. Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС, на основі прогнозу варіантів (сценаріїв) розвитку обстановки, аналізу власних та ресурсів третіх сторін щодо реагування на НС та ліквідації їхніх наслідків з урахуванням режиму функціонування системи. Відповідальність власників потенційно небезпечних об'єктів за наслідки аварій на них.	4
9	Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ. Основні заходи у сфері цивільного захисту. Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій. Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків. Організація життєзабезпечення постраждалого населення в НС. Евакуаційні заходи. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту. Засоби індивідуального захисту. Забезпечення пожежної безпеки. Державний нагляд (контроль) у сфері техногенної та пожежної безпеки.	2
10, 11	Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж. Класифікація вибухо-, пожежонебезпечних зон. Характеристика ступенів руйнування. Методи розрахунку характеристик зон ураження (радіусів зон руйнувань) при вибухах конденсованих речовин, газоповітряних, паливно-повітряних сумішей у відкритому та замкнутому просторі. Оцінка стійкості роботи об'єктів господарювання (ОГ) внаслідок вибуху газоповітряної суміші.	4
12, 13	Противибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання. Визначення категорій приміщень, будинків і споруд за вибухопожежною та пожежною безпекою. Визначення	4

	ступеню їхньої вогнестійкості. Оцінка масштабу і характеру (виду) пожежі, прогнозування її розвитку, швидкості та напрямку поширення, площі зон задимлення і часу зберігання диму. Противибуховий та протипожежний захист об'єктів господарювання, основні заходи захисту від техногенних вибухів та пожеж. Засоби усунення пожеж: стаціонарні, ручні та пересувні. Вимоги пожежної безпеки до шляхів евакуації. Планування дій персоналу підприємств та організацій при пожежах. Методика розрахунку необхідного часу на евакуацію людей із приміщень різного призначення, у яких виникає пожежа.	
14	Планування заходів захисту в зонах радіоактивного зараження. Характеристики зон радіоактивного зараження. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними речовинами (РР) під час аварійного прогнозування можливої обстановки за відповідними таблицями (класу стійкості атмосфери, напряму розповсюдження хмари, потужності рівня радіації, доз опромінення людей, приведеної величини часу початку і тривалості опромінення, довжини та ширини зон забруднення (для РР)), тривалості дії ураження радіоактивними речовинами, небезпечними хімічними речовинами. Методика розрахунку зон проведення загальної та часткової негайної евакуації на ранній фазі розвитку радіаційної аварії. Порядок нанесення зон радіоактивного забруднення на картографічну схему (план, карту). Розв'язування типових завдань з оцінки радіаційної та хімічної обстановки. Превентивні заходи щодо зниження масштабів радіаційного впливу на об'єктах господарювання. Визначення комплексу заходів захисту персоналу і матеріальних цінностей об'єктів господарювання у разі виникнення аварії на радіаційнонебезпечному об'єкті. Протирадіаційний захист (термінові, невідкладні, довгострокові контрзаходи) в умовах радіаційної аварії, критерії для прийняття рішення щодо їхнього запровадження. Розрахунок сил і засобів ЦЗ.	2
15	Медицина допомога постраждалим та їх психологічний захист. Медицина допомога постраждалим. Психологічний захист. Надання екстреної психологічної допомоги постраждалому населенню внаслідок надзвичайної ситуації. Методика організації «Дня Цивільного захисту» у закладах освіти.	2
	Разом	30

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ зан.	Тема занять	Тривалість (годин)
1	Прогнозування інженерної обстановки при вибухах конденсованих речовин.	2
2	Прогнозування інженерної та пожежної обстановки при вибухах газоповітряних сумішей на відкритому просторі.	2
3, 4	Прогнозування хімічної обстановки та розрахунок її масштабів і наслідків.	4
5, 6, 7	Прогнозування радіаційної обстановки та розрахунок її масштабів і наслідків. Розрахунок сховищ ЦЗ.	6
	Разом	14

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до аудиторних занять	5
2	Підготовка до контрольних заходів	5
3	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях: 3.3. Система цивільного захисту України, нормативно-правова база з цивільного захисту. 3.4. Небезпеки, що можуть спричинити НС, ризикорієнтований підхід до розрахунку небезпечних подій. 3.5. Моніторинг і прогнозування НС в особливий період та військовий час. 3.6. Забезпечення заходів і дій в межах ЄДСЦЗ. План ліквідації аварійних ситуацій (ПЛАС). Складові ПЛАСу. 3.7. Основні закони розвитку виробничих небезпек в будівельному виробництві, можливостями їх попередження в проектній практиці та основи організації цивільного захисту на суб'єкті господарювання, індивідуальними і колективними засобами захисту. 3.8. Оцінювання сталого функціонування суб'єктів господарювання та цивільний захист.	6
4	Підготовка до екзамену	30
	Разом	46

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Методи контролю знань студентів: усний та письмовий.

10. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Змістовий модуль 1. Загальна підготовка фахівців з основ цивільного захисту.

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	16
2.	Виконання практичних робіт	32
3.	Контрольна робота	52
	Разом:	100

Відвідування лекцій

Присутність студента на лекції оцінюється в – 2 бали.
Всього 8 лекцій.

Виконання практичних робіт

Всього 4 практичних роботи. Максимальна кількість балів за одну роботу – 8.

№ з/п	Вид критерію	Зміст критерію	Кількість балів за 1 змістовий модуль
	Якість виконання практичного завдання	Студентом обґрунтовано і в повному обсязі розв'язано практичне завдання (отримана правильна відповідь, усі результати розрахунків правильні і в логічній послідовності, обґрунтоване залучення до розрахунків значень допоміжних коефіцієнтів з таблиць на основі вихідних даних практичної задачі). Студент показав вміння та навички розв'язання практичного завдання з повним обґрунтуванням на основі використання лекційного матеріалу, здійснення аналізу, узагальнення отриманих результатів, систематизації їх, та вмінням робити висновки. При захисті практичного завдання продемонстрована висока якість опанування інструментарієм розв'язання практичних задач.	8
Виконання практичного завдання студентом передбачає розв'язування задач на декілька (3-5) логічних кроків репродуктивного характеру (тобто за готовою логічною схемою знайти правильне рішення), розв'язання яких потребує практичного застосування набутих знань з обґрунтуванням процесу міркувань. Студентом отримана правильна відповідь, усі результати розрахунків правильні, але є незначна непослідовність при розв'язанні. При захисті практичного завдання студентом продемонстрована достатня якість опанування інструментарієм розв'язання практичних задач.		4-7	
Виконання практичного завдання студентом передбачає вміння розв'язувати задачі репродуктивного характеру (за готовою логічною схемою знайти правильне рішення). Студент виявляє знання і розуміння основних положень (законів, теорій), розв'язує прості задачі, які не складаються з під задач. Лише допоміжні запитання викладача дозволяють студенту довести той факт, що опанований ним		1-3	

	інструментарій розв'язання задач є достатнім для практичного використання.	
	Студент не може самостійно розв'язати практичне завдання, не може пояснити фізичну постановку задачі, не виявляє знання і розуміння основних положень теми практичного завдання. Виконання і захист практичного завдання зроблені з грубими помилками і не в повному обсязі. Допоміжні запитання викладача не дозволяють студенту довести той факт, що опанований ним інструментарій розв'язання задач є достатнім для практичного використання.	0
	Разом:	0-8

Контрольна робота

Контрольна робота містить 2 запитання, на які студент зобов'язаний дати відповіді у письмовій формі, максимальна кількість балів при вичерпаній відповіді на одне запитання – 26.

Максимальна кількість балів за відповіді на запитання контрольної роботи – 52.

Кількість балів за якість відповіді на одне запитання установлюється:

25-26 балів – студент дав вичерпну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, дав на них ґрунтовні пояснення.

19-24 балів – студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, але не дав достатні пояснення до них.

12-18 балів – студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схем, дав недостатні пояснення до них.

7-11 балів – студент розкрив суть запитання, але у відповіді допущені помилки, які принципово не впливають на кінцеву суть відповіді, зроблена спроба навести потрібні формули та залежності, графіки, схеми.

1-6 балів – студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки.

Змістовий модуль 2. Профільна підготовка фахівців з основ цивільного захисту.

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	14
2.	Виконання практичних робіт	33
3.	Контрольна робота	53
	Разом:	100

Відвідування лекцій

Присутність студента на лекції оцінюється в – 2 бали.

Всього 7 лекцій.

Виконання практичних робіт

Всього 3 практичних роботи. Максимальна кількість балів за одну роботу – 11.

№ з/п	Вид критерію	Зміст критерію	Кількість балів за 2 змістовий модуль
	Якість виконання практичного завдання	Студентом обгрунтовано і в повному обсязі розв'язано практичне завдання (отримана правильна відповідь, усі результати розрахунків правильні і в логічній послідовності, обгрунтоване залучення до розрахунків значень допоміжних коефіцієнтів з таблиць на основі вихідних даних практичної задачі). Студент показав вміння та навички розв'язання практичного завдання з повним обгрунтуванням на основі використання лекційного матеріалу, здійснення аналізу, узагальнення отриманих результатів, систематизації їх, та вмінням робити висновки. При захисті практичного завдання продемонстрована висока якість опанування інструментарієм розв'язання практичних задач.	11
Виконання практичного завдання студентом передбачає розв'язування задач на декілька (3-5) логічних кроків репродуктивного характеру (тобто за готовою логічною схемою знайти правильне рішення), розв'язання яких потребує практичного застосування набутих знань з обгрунтуванням процесу міркувань. Студентом отримана правильна відповідь, усі результати розрахунків правильні, але є незначна непослідовність при розв'язанні. При захисті практичного завдання студентом продемонстрована достатня якість опанування інструментарієм розв'язання практичних задач.		6-10	
Виконання практичного завдання студентом передбачає вміння розв'язувати задачі репродуктивного характеру (за готовою логічною схемою знайти правильне рішення). Студент виявляє знання і розуміння основних положень (законів, теорій), розв'язує прості задачі, які не складаються з під задач. Лише допоміжні запитання викладача дозволяють студенту довести той факт, що опанований ним		1-5	

	інструментарій розв'язання задач є достатнім для практичного використання.	
	Студент не може самостійно розв'язати практичне завдання, не може пояснити фізичну постановку задачі, не виявляє знання і розуміння основних положень теми практичного завдання. Виконання і захист практичного завдання зроблені з грубими помилками і не в повному обсязі. Допоміжні запитання викладача не дозволяють студенту довести той факт, що опанований ним інструментарій розв'язання задач є достатнім для практичного використання.	0
	Разом:	0-11

Контрольна робота

Контрольна робота містить 2 запитання, на які студент зобов'язаний дати відповіді у письмовій формі, максимальна кількість балів при вичерпаній відповіді на одне запитання – 26,5.

Максимальна кількість балів за відповіді на запитання контрольної роботи – 53.

Кількість балів за якість відповіді на одне запитання установлюється:

25-26,5 балів – студент дав вичерпну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, дав на них ґрунтовні пояснення.

18-24 балів – студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, але не дав достатні пояснення до них.

12-17 балів – студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схем, дав недостатні пояснення до них.

7-11 балів – студент розкрив суть запитання, але у відповіді допущені помилки, які принципово не впливають на кінцеву суть відповіді, зроблена спроба навести потрібні формули та залежності, графіки, схеми.

1-6 балів – студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки.

Екзаменаційна оцінка

Максимальна оцінка за екзамен – 100 балів. Екзамен складається з трьох питань теоретичного курсу. Максимальна кількість балів за першу і другу відповідь по 35 балів, за третю – 30 балів.

За відповіді на перше і друге питання екзамену нараховують наступну кількість балів:

- за повну відповідь – 34-35 балів;
- студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатні пояснення до них – 26-33 балів;
- студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схеми, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них – 17-25 балів;
- студент знає матеріал запитання, вміє викладати матеріал логічно та послідовно, але є деякі помилки, загальне ж враження позитивне, знає основну літературу з цього питання – 10-16 балів;
- студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки – 1-9 балів;
- студент дав неправильну відповідь на запитання - 0 балів.

За відповідь на третє питання екзамену нараховують наступну кількість балів:

- за повну відповідь – 29-30 балів;
- студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатні пояснення до них - 20-28 балів;
- студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схеми, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них – 10-19 балів;
- студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки – 1-9 балів;
- студент дав неправильну відповідь на запитання - 0 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як середня балів змістового модуля 1, змістового модуля 2 та екзамену.

Порядок зарахування пропущених занять. Студент повинен опанувати всі пропущені лекції, виконати всі пропущені практичні завдання і підтвердити це викладачеві на поточних заняттях чи консультаціях наступним чином:

- відповісти на всі питання викладача з тієї теми лекції, яка розглядалась на пропущеному занятті;
- виконати практичне завдання, яке розв'язували на пропущеному практичному занятті, а також свій варіант практичного завдання, яке задавалося додому.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Беликов А.С., Капленко Г.Г., Мадьяко В.В., Пушнин Л.П. и др. «Безопасность жизнедеятельности», Днепропетровск, 2015.
2. ДБН В.2.2.5-97 (СНиП – 11-77*) Захисні споруди ЦО, К., 1998.
3. Надзвичайні ситуації. Основи законодавства України – М.1.2., К., 1998.
4. Депутат О.П., Коноваленко І.В., Мужик І.С. Цивільна оборона: Навчальний посібник. – Л., 2000.
5. Цивільний захист. Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів всіх спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» / А.І. Ткачук, О.В. Пуляк. – Перевидання, доповнене та перероблене. – Кропивницький: ПП «Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2017. – 144 с.
6. Камерер Ю.Ю., Кутырев А.К., Харкевич А.Е. Защитные сооружения ГО. Устройства и эксплуатация. М., 1985.
7. Камерер Ю.Ю., Харкевич А.Е. Аварийные работы в очагах поражения. М., 1985.
8. Пушнин Л.П., Капленко Г.Г., Фоменко В.І. Техногенні аварії з вибухами та руйнуваннями гребель: Методичні вказівки. – Дн-ськ: ПДАБА; 2008.
9. Пушнин Л.П. Захисні споруди цивільної оборони. – ПДАБА, 2002.
10. Пушнин Л.П., Капленко Г.Г., Шаранова Ю.Г., Карасєв А.Г. Оценка устойчивости объектов хозяйствования к воздействию поражающих факторов чрезвычайных ситуаций. – ПГАСА, 2014
11. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97) –К., 1997.
13. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» № 2245-III від 18.01.2001.
14. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» № 2806 від 06.09.2005.
15. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 02.03.2015 № 222-VIII.

16. Положення про Державну службу України з питань праці. Постанова КМУ від 11 лютого 2015 р. № 96 Київ.

17. Порядок ідентифікації та обліку об'єктів підвищеної небезпеки. Постанова КМУ № 956 від 11.07.2002.

18. Порядок розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для безпеки життя і здоров'я населення, навколишнього природного середовища щодо пожежної безпеки. Постанова КМУ України № 1324 від 14.11.2007.

Допоміжна

1. Закон України «Кодекс цивільного захисту України» від 02.10.2012 № 5403-VI.

2. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2014 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.dsns.gov.ua](http://www.dsns.gov.ua)

3. Аналітичний огляд стану техногенної та природної безпеки в Україні за 2015 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.dsns.gov.ua](http://www.dsns.gov.ua)

4. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2000 № 1550-III (в редакції від 28.12.2015).

5. Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII (в редакції від 09.07.2016).

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями» від 24.03.2004 № 368.

7. Миценко І.М., Мезенцева О.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник. – Чернівці: «Книги-XXI», 2004. – 404 с.

8. Шоботов В.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник: Вид. 2-ге, перероб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 438 с.

9. Поляков О.Є., Юсіна Г.Л., Євграфова Н.І. Цивільна оборона. Теоретичний курс: Учбовий посібник. – Краматорськ: ДДМА, 2007. – 280с.

10. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навчальний посібник. – Київ: «Центр учбової літератури», 2008. – 158 с.

11. Надзвичайні ситуації та цивільний захист населення: Навчальний посібник/ За ред. С. П. Сонько/ Сонько С.П., Жупінас С.І., Пліщенко С.С та ін. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 232 с.

12. Кучма М. М. Цивільна оборона (цивільний захист): Навчальний посібник/ 3-тє вид., виправ. і доп. – Львів: «Магнолія плюс», 2009. – 360 с

13. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник/ 2-ге вид., переробл. – К.: Знання, 2010. – 487 с.

14. Основи цивільного захисту: Навч. посібник/ В.О. Васійчук, В.Є Гончарук, С.І. Качан, С.М. Мохняк. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 417с.

15. Дії людини в умовах небезпечних подій. / за заг. ред. М.А. Скидана – К.: КІМ, 2010. – 148 с.

16. Цивільний захист: Конспект лекцій/ За ред. В.Є. Гончарука / В.О. Васійчук, В.Є. Гончарук, О.С. Дацько, С.І. Качан, О.І. Козій, В.В. Ляхов та ін. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. — 208 с.

17. Системи оповіщення цивільного захисту: навч. посіб. / П.П. Воробієнко, С.І. Білоусов. – Одеса: ОНАС ім. О.С. Попова, 2012. – 76 с.

18. Ядерна зброя (медичні аспекти) навч. посіб. / В.Ф. Торбін, В.В. Вороненко та ін. – Тернопіль: ТДМУ, 2012. – 192.

19. Реагування на надзвичайні ситуації: Навч. посіб / О.Г. Барило, П.Б. Волянський, С.О. Гур'єв та ін. – К.: Вид-во «Бланк-Прес», 2014. – 210 с.

20. Управління силами цивільного захисту під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій: конспект лекцій / Укладачі: В.О. Собина, І.М. Неклонський, В.О. Самарін, Д.В. Дяченко. – Х.: НУЦЗ України, 2015. – 166 с.

21. Цивільний захист [підручник] / О.І. Запорожець, В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 264 с.

12. INTERNET-РЕСУРСИ

1. Державна служба України з надзвичайних ситуацій - <http://www.dsns.gov.ua>
2. Верховна Рада України – <http://www.rada.kiev.ua>
3. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» <http://www.nau.ua/>.
5. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
6. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://erriu.ukrtel.net/index.html>.
7. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
8. Стандарт вищої освіти України за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 263 «Цивільна безпека». Затверджено і введено в дію наказом МОН від 29.10.2018 р. № 1170. 19 с. [Електронний ресурс]. URL: <http://nuwm.edu.ua/naukovo-metodichna-rada/standarti-osviti/>
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. www.nbuv.gov.ua.
10. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
11. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua>.

Розробник _____

(підпис)

(О.В. Берлов)

Гарант освітньої програми _____

(підпис)

(А.С. Беліков)

Силабус затверджено на засіданні кафедри безпеки життєдіяльності
Протокол № 5 від « 30 » 09 2019 року